

ски чети, како и белешки за исплатените нивни офицерски принадлежности од Грчката влада.

На крајот од публикацијата поместени се извештаите на дипломатските претставници на Велика Британија кои се однесуваат на дејноста на митрополитот Хрисостомос и дел од конфискуваните писма.

Во извештајот на Барцлау до сир Едверд го запознава со информациите што ги добил од полковникот Елиот за страшната положба во Драмска околина за која одговорноста ја снесат митрополитот Хрисостомос и грчкиот конзул во Кавала.

Во продолжение е поместен меморандумот на англискиот полковник Елиот до претседателот на Грчката влада Теотокис, од 24 октомври 1906 година, во кој опширно ја изнесува тешката положба во Драмско за која ги обвинува митрополитот Хрисостомос и грчкиот конзул во Кавала.

И покрај тоа што во публикацијата се поместени материјали по избор, сметам дека истата заслужува внимание, бидејќи извештаите и другите материјали, даваат податоци за борбите на странските пропаганди во Македонија, нивната вооружена активност, страдањата на македонскиот народ, ставот на дипломатските и другите мисли на големите сили и други податоци.

Р. К.

**И. Г. Сенкевич — Из истории освобо-
дительной борьбы в западной Македонии
и Косове в 1878 — 1881 г. — „Славян-
ское источниковедение“. Москва 1965**

Од советските историчари И. Г. Сенкевич и К. Л. Струкова објавена е една статија и ценети архивски материјали — извештаи на руските конзули во споменатото списание од страна 82-108, 262-284 и од страна 285-320. Овие се извештаи на руските конзули од Скопје, Битола, Солун, Призрен и Цариград, до сега необјавени, кои фрлаат една нова светлина на настаните од национално-ослободителното движење на населението од Западна Македонија и Косово, во времето на одржување на Берлинскиот конгрес.

И. Г. Сенкевич е позната и со низа статии и пообемни трудови, објавени во разните стручни списанија и публикации од Академијата на науките на СССР во Москва. Во сите свои трудови, Сенкевич е доследна на марксистичкото толкување на настаните. Таа со свои трудови и објективното толкување придонела да се разјаснат некои проблеми на историја на Албанците. Како во поранешните трудови, така и во оваа статија, авторот настојува да ја прикаже заедничката борба на поробените балкански народи против турското ропство, во материјалите да ги бара заедничките врски и да ги прикажува во своите трудови.

Во оваа статија, авторот ги опишува настаните во Западна Македонија во времето на Кресненско-Разлошкото востание, за кои тврди дека се израз на незадоволство на населението од овие краишта со одлуките на големите сили во Берлин. Кај нас досега се знаеше сосема површно за овие настани, кои ги осветлуваат необјавените документи од руските архиви. Објавените документи недвосмислено зборуваат, национално-ослободителното движење во голема мерка ги зафатило и западните краишта на Македонија. Од извештаите на рускиот конзул во Солун Улјанов, при крајот на 1878 година, се гледа дека во Македонија се чувствувало двострано влијание, како од грчката Патријаршија, така и од бугарската Егзархија, Улјанов забележува дека во Западна Македонија преовладувало грчкото влијание. Но без оглед на странското влијание, како и на социјално-економските прилики, одлуките на Берлинскиот конгрес го покренале незадоволното население од Западна Македонија и Косово на вооруженото спротивставување на тие одлуки. Улјанов забележува дека во овие краишта дејствувале бугарско-македонски комитети.

Според извештаите на Улјанов, во пролетта 1879 год. во Западна Македонија се појавиле вооружени чети, кои претставувале страв за турските властодршци. Четите се движеле во Тиквешијата и Мариово и биле поделени на две групи. Една група под команда на Поп Коста од село Буф се движела помеѓу Штип и Неготино, другата група била раководена од војводи: Караисаки, Хаџи Ставро, Ва-

силе, Каракоста и Стефан. Втората група била составена од македонско и грчко население.

При крајот на месец мај 1879, под притисок на големата сила, отпорот бил прекинат, еден добар дел на учесниците се вратил по своите домови. Веднаш потоа, турските власти почнале со арестување на учесниците во востанието. За оваа цел бил формиран Специјален суд во Битола. Според извештаите на Улјанов, затворот во Битола бил полн со востаници и со луѓе кои сочувствувале со нив. Ова го потврдуваат и извештаите на драгоманот на рускиот конзул во Битола А. Лале, Македонец по потекло и на М. А. Хитрово.

Во истата стаија и објавените документи од И. Г. Сенкевич се зборува и за движењето на албанското население во Западна Македонија и Космет, познато под името Албанската лига. И за овие настани авторот дава некои нови моменти засновани врз база на извештаи на руските конзули. За Албанската лига постои верзија, со која се тврди дека таа е формирана од страна на Високата Порта, со цел да се осуетат одлуките на Берлинскиот конгрес. Авторот на оваа статија тврди, дека независно од плановите на турската влада, кај албанското население од Косово и Западна Македонија, постоело движење за одржување на еден општоалбански собир кој ќе ги изнесе своите барања пред Берлинскиот конгрес.

Врз база на конзулските извештаи, на едно место авторот, тврди, дека благодареејќи на дејноста на католичкиот клер, Албанците не покажале спротивставување на австриската окупација на Босна, Херцеговина и Новопазарскиот санџак, што не може да се земе без резерва, кога се знае за демонстрациите на албанскиот народ во Нови Пазар и за судрување на демонстрантите со турската војска, која ги спречила демонстрантите и поради тоа дошло до судрување.

На место е тврдењето на авторот дека некои раководители на Албанската лига, припадници на феудалниот слој, не биле последни во борбата за создавање самостојна автономија, туку се покориле на силата на Дервиш паша. Од друга страна народните маси предводени од доследните борци за

автономија на Албанија, пружале оружен отпор на турската војска, до кога не подлегнале на поголемата сила.

Статијата и објавените документи од И. Г. Сенкевич се уште еден придонес за посестрано завлегување во обработката на нашето историско минато.

III. P.

Aleks Buda — „Çështja Shqiptare dhe marrëdhëniet ndërkombëtare ne vitet 1878-81“ „Buletin i Universitetit shtetror“ №. 4 Tiranë, 1962.

Во оваа статија, Алекс Буда го опишува албанското прашање во меѓународните односи за време на Берлинскиот конгрес, што временски и тематски е блиска на статијата на И. Г. Сенкевич, само со таа разлика, што овој автор ги опишува настаните од еден поширок меѓународен аспект.

Буда, во оваа статија, подвлекува дека политичките работници од Албанија влегле во Источната криза 1877 година, со јасни концепции за автономија на Албанија. Овие концепции подоцна добиле и општонародна поддршка. Прв јавен истап на народните маси со барање на автономија било во Јанина, пред започнувањето на Руско-турската војна 1877 година. Без оглед на такви настојувања на политичките работници и стремежи на народните маси, Албанија претставувала објект на грабнувањето. Во 1877 год. германскиот канцелар Бизмарк и англискиот министер на надворешните работи Дерби и предагале на Италија да ја окупира Албанија, како компензација за Босна и Херцеговина, која ќе се отстапи на Австро-Унгарија.

Авторот нагласува дека на Берлинскиот конгрес Англија и Австро-Унгарија имале став за сочуввање на територијална целост на Отоманската Империја, како би оневозможиле ширење на руското влијание на Балканскиот Полуостров; тргнувајќи од овој аспект, овие две европски сили, биле и против албанските барања на Берлинскиот конгрес.

Пишувајќи за политиката на Русија и Италија, авторот забележува, дека Русија имала непријателски став спрема албанското движење, плашејќи се од влијание на австро-унгарската политика.